

Sosyal Bilimler Dergisi • Cilt 8–Sayı 15 • Haziran 2018

HEMŞİRE ADAYLARININ HEMŞİRELİKTE BİLGİSAYAR KULLANIMINA YÖNELİK
TUTUM ALGILARI

Nurse Candidates' Attitudes towards Computer Use in Nursing

Ayşe ÇİÇEK KORKMAZ

Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik
Bölümü, Kilis / TÜRKİYE

e-posta: aysecicek@kilis.edu.tr, Orcid: 0000-0003-1724-4709

Adem KORKMAZ

Öğretim Görevlisi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, MYO Bilgisayar Teknolojileri
Bölümü, Kilis / TÜRKİYE

e-posta: adem@kilis.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0345-5794

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article types

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received

17 Kasım / November 2017

Kabul Tarihi / Accepted

21 Mart 2018 / 21 March 2018

Yayın Tarihi / Published

Haziran / June 2018

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Haziran / June

Atıf/Cite as

Korkmaz, A,Ç, Korkmaz, A, (2018), Hemşire Adaylarının Hemşirelikte Bilgisayar
Kullanımına Yönelik Tutum Algıları, Perception of Attitudes Towards Computer Usage In
Nursing of Nurse Candidates, Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (1), 1-18

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiştir.

Rights reserved.

For Permissions

sbedergi@kilis.edu.tr

HEMŞİRE ADAYLARININ HEMŞİRELİKTE BİLGİSAYAR KULLANIMINA YÖNELİK TUTUM ALGILARI ¹

Nurse Candidates' Attitudes towards Computer Use in Nursing

ÖZ

Gelişen bilgi iletişim teknolojilerine hemşirelik çalışmalarının uyum sağlaması kaçınılmaz bir sonuçtur. 1980'li yıllardan günümüze hızlı bir gelişim sağlayan bilişim teknolojileri, hemşirelik alanında hemşirelik bilişimi olarak 1990'lı yıllarda yer bulmuştur. Bu bağlamda Türkiye'de hemşire adaylarının hemşirelik faaliyetlerinde bilişim teknolojilerini kullanma beklentileri sağlık hizmetlerinde bu teknolojilerinin kullanımının artmasını sağlayacaktır. Sağlık hizmetlerinin en temel bileşenlerinden biri olan hemşirelik hizmetleri gelişen bilgi iletişim teknolojilerine paralel olarak gelişmektedir. Teknolojinin gelişiminin yanı sıra uygulayıcıların hazır bulunurlukları da gelişen teknoloji kadar önem arz etmektedir. Çalışma, bu amaç doğrultusunda hemşire adaylarının hemşirelik faaliyetlerinde bilgisayar kullanımı farkındalıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Hemşire adaylarına, Zayim ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak hemşirelik faaliyetlerinde bilgisayar kullanımı araştırılmıştır. Hemşire adaylarının demografik yapılarına bağlı olarak hemşirelik faaliyetlerinde bilgisayar kullanımında nasıl farklılık oluşturduğu araştırılmıştır. Elde edilen verileri analiz etmede yüzde, frekans ve t-testi analizlerinden faydalanılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bulgular, sonuçlar, yorumlar ve öneriler paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Bilişimi, Sağlık Bilişimi, Hemşirelik

ABSTRACT

Adaptation of nursing studies to emerging information communication technologies is an inevitable result. Informatics Technologies which exhibited a rapid development from the 1980s to the present day, took place in the 1990s as nursing knowledge in nursing field. In this regards, expectations of nursing candidates in Turkey to use information technology in their nursing activities will increase the use of these technologies in health services. Nursing services, which is one of the most basic components of health services, is developing in parallel with developing information communication Technologies. Besides the development of technology, the availability of practitioners is as important as the developing

¹ Bu çalışma, 24-26 Mayıs 2017 tarihlerinde, 11. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

technology. Along with the present study, the awareness of computer uses in nursing activities of nurse candidates were revealed.

The participants of the research were composed of Nursing Department students, Kilis 7 Aralık University, Yusuf Şerefoğlu School of Health. The use of computers in nursing activities was investigated for the nurses' candidates using the scale developed by Zayim et al. In this context, the differences in computer use in nursing activities according to the demographic structure were investigated. The data of the study was analyzed with the percentage, frequency and t-test. Findings, results, comments and suggestions obtained at the end of the study are shared.

Keywords: *Nursing Informatics, Health Informatics, Nursing*

GİRİŞ

Gelişen bilgi iletişim teknolojileri eğitim ve sağlık hizmetlerinde etkili ve verimli hizmet gösterme fırsatı arttırmakta; tüm meslek gruplarında olduğu gibi, hemşirelik alanında da hem eğitim hem de uygulama faaliyetlerinde ülkemiz açısından da giderek önem kazanmaktadır (Kısa ve Kaya, 2006). Uygulamalı bir bilim dalı olan hemşirelik faaliyetlerini teknoloji uygulamaları etkilemekte ve belirlemektedir. Teknolojik gelişmelerin gelişimine bağlı olarak hemşireler teknolojinin hemşirelik faaliyetleri üzerindeki etkilerini değerlendirmelidir. Gelişen teknolojinin hemşirelik faaliyetlerini ne şekilde değiştireceği, iş faaliyetlerini nasıl artıracacağı, kullanılan teknolojinin ilgili etik faktörlerin mevcudiyeti ve sağlıklı/hasta bireylerinde bakım etkinliklerini şekillendireceğinin ortaya çıkması gerekir (Adams, 1986).

Turhan ve Köse'ye göre hemşirelik bilişimi, bilişimi teknolojilerini hemşirelik faaliyetlerine özgü bilgi birikimi ve uygulamalarda kullanılması neticesinde meydana gelmiştir (Turhan ve Köse, 2010). Hemşirelik bilişimi; hemşirelik bakımını sağlamak ve hemşirelik uygulamalarını desteklemek için hemşirelik datasının/verisinin, bilgisayarın ve enformasyonun işlenmesinde ve yönetilmesinde destek olması amacıyla bilgisayar biliminin, bilgi biliminin ve hemşirelik biliminin bir birleşimi neticesidir (Graves ve Corcoran, 1989).

Hemşirelik bilişimi 1992 yılında Amerikan Hemşirelik Birliği (ANA) tarafından yeni bir uzmanlık alanı olarak tanımlandı. ANA tarafından hemşirelik bilişimi, veri yönetim olanağı sağlayarak hasta bakımında ve diğer hemşirelik uygulamalarında araçların, uygulamaların, aşamaların ve planların değerlendirilmesi ve geliştirilmesi süreçlerinde hemşirelere karar destek sistemi sağlar. Tıp Bilişimi alanındaki gelişmelere paralel olarak

Hemşirelik Bilişimi de gelişmeye başlamış ve son yıllarda büyük bir gelişim sağlamıştır (ANA, 2010).

Hemşirelik mesleğinin, sağlık faaliyetlerinin geliştirilmesi, korunması ve hastalıkların önlenmesi amacına odaklandığı göz önüne alınırsa hemşireler, sağlık bakım faaliyetleri dâhilinde bilimsel ve teknolojik gelişmeleri uygulamada anahtar konumda yer almaktadırlar (Romano 1986). Hemşireler çalışma zamanlarının önemli bir dilimini hastalara müdahale etmek yerine çeşitli belgeleri hazırlamak için harcarlar. Bilişim sistemlerinin gelişmesiyle birlikte bu tür ihtiyaçlar için hemşire dökümantasyon sistemleri bulunmaktadır. Hemşire dökümantasyon sistemleri ile hemşirelik tanısı, uygulamaları ve hastalıkların tedavi ve takibiyle ilgili süreçler yürütülebilmektedir. Bu sistemler, gerekli bilgi ve belgelerin dökümantasyonunda zaman kazanımı sağlayarak verilerin yönetilmesini ve işlenebilmesini kolaylaştırarak kaliteli hasta bakımına imkan sunmaktadır (Lee ve ark., 2009; Ömürbek ve Altın 2009; Mutluay ve Özdemir, 2014). Benzer çalışmalar incelendiğinde hemşirelerin elektronik kayıtların kullanılmasına önem verdikleri; fakat bu konuda eğitime ihtiyaçları olduklarını belirtmişlerdir (Seçginli ve ark., 2014; Turhan ve Köse 2010; Büyükyılmaz ve Kaya, 2016). Meslek hayatına yeni başlayacak hemşirelerin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik bilgi, beceri ve eleştirel düşünce yeteneklerine sahip olmalıdır. Çağımızın teknolojik imkanlarını hemşirelik faaliyetlerine entegre edebilmeleri gerekmektedir (Akcan, 2007).

Çalışmanın amacı gelişen teknolojiye bağlı olarak sağlık sektöründe yaşanan teknolojik gelişmelere hemşirelerin ne kadar uyum sağlayacaklarını saptamaktır. Bu doğrultuda hemşire adaylarının bilgisayar teknolojilerini iş süreçlerinde kullanabilme algıları araştırılmıştır. Bu hedefler doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar araştırılmıştır:

- I. Hemşirelik verilerini işlemede zaman kazandırması mümkün mü?
- II. Kişiyi özel bir bakım hizmetinin sağlanması ile bilgisayar kullanımı arasında ilişki var mıdır?
- III. Hasta mahremiyetinin sağlanmasında bilgisayar kullanımı fayda sağlamakta mıdır?
- IV. Hasta verilerinin araştırılmasında bilgisayar kullanımı avantaj sağlamakta mıdır?

Sorularının; *Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Bilgisayar Sahiplik Durumu* bağlı olarak nasıl değiştiği?

YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya bölümde okuyan tüm öğrenciler dâhil edilmiş olup, öğrencilerin 1.sınıf müfredatlarında Bilgisayar Programları dersi mevcuttur. Çalışmanın örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden 65 erkek 111 kadın öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olan şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012). Çalışmanın evrenini Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Zayim, Akcan ve Metreş (2006) tarafından oluşturulan “Hemşirelikte Bilgi İletişim Teknolojilerinin kullanımı ve Hemşirelikte Bilişim” sorularından oluşan ölçek kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçek 5’li Likert tipinde olup yapılan güvenilirlik analizi sonucundan Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı 0,754 olarak saptanmıştır. Bu değerler açısından bakıldığında ölçek sorularının güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu belirlenmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz işlemlerinde SPSS 18 istatistik programından yararlanılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, bilgisayar sahipliği durumu, bilgisayar kullanım deneyimi, günlük bilgisayar ve internet kullanım sürelerini içeren demografik soruların analizinde yüzde ve frekans tekniklerinden yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik değerlerine bağlı olarak hemşirelik uygulamalarında bilgisayar kullanımı istatistiklerinin analizinde bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulması için Tukey HSD testinden faydalanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi ($p<0.05$) olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın hedefleri doğrultusunda cevapları aranan soruların istatistiksel analiz sonuçları bu başlık altında verilmiştir.

Katılımcıların Demografik Dağılımları

Tablo 1’de araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik yapılarına ait verilerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tablo 1. *Katılımcıların Sosyo-Demografik Dağılımları*

Değişken	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	65	36,9
	Kadın	111	63,1
Bilgisayar sahiplik durumu	Evet	111	63,1
	Hayır	65	36,9
Bilgisayar Kullanma Durumu	Kullanmıyorum	11	6,3
	Kötü	27	15,3
	İyi	109	61,9
	Çok İyi	29	16,5
Bilgisayar Kullanım Deneyimi	1 yıl ve daha az	33	18,8
	2-5 yıl	75	42,6
	6-9 yıl	68	38,6
Günlük Bilgisayar Kullanım Süresi	Kullanmıyorum	58	33,0
	1 saatten az	60	34,1
	1-3 Saat	37	21,0
	3-5 Saat	13	7,4
	5 Saatten fazla	8	4,5
Günlük İnternet Kullanım Süresi	Kullanmıyorum	19	10,8
	1 saatten az	53	30,1
	1-3 Saat	51	29,0
	3-5 Saat	23	13,1
	5 Saatten fazla	30	17,0
Toplam		176	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların mesleki yönelimin cinsiyet bazında %63,1’lik düzey ile kadınlardan yana olduğu görülmektedir. Katılımcıların bilgisayar sahiplik durumlarına bakıldığında %63’lük

bilgisayar sahiplik oranı görülmektedir. Bilgisayar kullanabilme durumları incelendiğinde katılımcıların %78 düzeyinde iyi ve çok iyi oldukları görülmektedir. Bilgisayar kullanım deneyimleri incelendiğinde hemşire adaylarının %19'lık kısmı 1 yıldan daha az deneyime sahip iken %81'lik kısmı 2 yıl ve daha fazla bilgisayar kullanım deneyime sahip oldukları görülmüştür. Günlük bilgisayar kullanım verileri incelendiğinde hemşire adaylarının günlük 1 saatten az veya hiç kullanmayanların oranlarının %67 seviyesinde oldukları görülmüştür. Günlük hayatta internet kullanım istatistikleri incelendiğinde katılımcıların %10'luk kısmı günlük olarak internet kullanmaz iken %90'lık bir kesimin her gün internet kullandıkları görülmüştür.

Hemşirelik Verilerini İşlemede Zaman Kazandırması

Hemşire adaylarının, hemşirelik verilerinin işlenmesinde bilgisayar kullanımının zaman kazandırmasına yönelik olarak:

- a) Cinsiyet,
- b) Sınıf düzeyi,
- c) Bilgisayar sahiplik durumuna göre anlamlı bir farklılık durumu göstermesi?

Hemşire adaylarına hemşirelik faaliyetleri esnasından bilgisayar kullanımının zaman kazandırıp kazandırmaması yönelik sorulara verdikleri cevaplar cinsiyet, sınıf düzeyi ve bilgisayar sahiplik durumuna göre araştırıldı. Araştırma sorularına verilen cevapların incelenmesinde cinsiyet ve bilgisayar sahiplik durumuna göre analizlerde bağımsız t-testi kullanıldı. Katılımcıların sınıf düzeyine göre ise verdikleri cevapların analizinde gruplar arası ANOVA testi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Tablo 2. *Cinsiyete Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Verilerini İşlemede Zaman Kazandırması*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kadın	111	3,76	0.84	174	0.423	0.673
Erkek	65	3.81	0.95			

Tablo 2 incelendiğinde hemşire adaylarının cinsiyet farklılığına bağlı olarak bilgisayar kullanımının, hemşirelik verilerinin işlenmesinde zaman kazandırmasına yönelik sorulara verdikleri cevaplar benzer düzeyde olduğu görülmektedir. Hemşire adaylarının aldıkları puan ortalamalarına uygulanan bağımsız t-testi sonucunda aralarından anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır

($p>0.05$). Elde edilen bu bulgulara dayanılarak cinsiyet farklılığının bilgisayar kullanımında hemşirelerin, hemşirelik verilerini işlemede anlamlı bir fark ortaya koymadığı söylenebilir.

Tablo 3. *Bilgisayar Sahiplik Durumu Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Verilerini İşlemede Zaman Kazandırması*

Bilgisayar Durumu	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Evet	111	3,89	0.80	174	2.189	0.030
Hayır	65	3,59	0.97			

Tablo 3 incelendiğinde hemşire adaylarının bilgisayar sahiplik durumuna göre bilgisayar kullanımının hemşirelik verilerinin işlenmesinde zaman kazandırmasına yönelik sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde puanlar arasından farklılıklar ortaya çıkmıştır. Aldıkları puan ortalamalarına uygulanan bağımsız t-testi analizi sonucunda aralarından anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Bilgisayar sahibi olan hemşire adaylarının bilgisayar kullanımının bilgisayar sahibi olmayanlar lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda bilgisayar sahibi olan katılımcıların hemşirelik verilerinin işlenmesinden bilgisayar kullanımının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Tablo 4. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Verilerini İşlemede Zaman Kazandırması Betimsel İstatistikleri*

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS
1. Sınıf	61	3.67	0.11
2. Sınıf	40	3.74	0.13
3. Sınıf	38	3.84	0.16
4. Sınıf	37	3.92	0.13

Tablo 5. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Verilerini İşlemede Zaman Kazandırması ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1.698	3	0.566	0.728	0.536
Gruplarıçi	133.610	172	0.777		
Total	135.307				

Tablo 4’te, katılımcıların bilgisayar kullanımının hemşirelik verilerinin işlenmesinde zaman kazandırması hususunda aldıkları puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Bu analiz sonucuna göre, katılımcılardan alınan puanların sınıf düzeyine göre 1.sınıftan 4.sınıfa kadar artış sağladığı görülmekte ancak farklılaşmadığı saptanmıştır [F(3,172)=0,728, p>.05]. Bu değer açısından sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir olmadığı belirlenmiştir.

Kişiyi Özel Bir Bakım Hizmetinin Sağlanması

Hemşire adaylarının, hastada kişiyi özel bakım hizmetlerinin sağlanmasında bilgisayar kullanımının sağladığı avantaja yönelik olarak:

- a) Cinsiyet,
- b) Sınıf düzeyi,
- c) Bilgisayar sahiplik durumuna göre anlamlı bir farklılık durumu göstermesi?

Hemşire adaylarına hemşirelik faaliyetleri esnasından bilgisayar kullanımının hastalarda kişiyi özel bir bakım hizmetinin sağlanmasına yönelik sorulara verdikleri cevaplar cinsiyet, sınıf düzeyi ve bilgisayar sahiplik durumuna göre araştırıldı. Araştırma sorularına verilen cevapların incelenmesinde cinsiyet ve bilgisayar sahiplik durumuna göre analizlerde bağımsız t-testi kullanıldı. Katılımcıların sınıf düzeyine göre ise verdikleri cevapların analizinde gruplar arası ANOVA testi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Tablo 6. *Cinsiyete Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Hizmetlerinde, Kişiyi Özel Bir Bakım Hizmetinin Sağlanması*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kadın	111	3.14	0.77	174	0.587	0.558
Erkek	65	3.21	0.77			

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların cinsiyet bağlamında, hemşirelik hizmetlerinde kişiyi özel bir bakım hizmetinin sağlanması hususunda verdikleri cevapların puan aralığı aynı düzeyde bulunmuştur. Kişiyi özel bakım hizmetinin sağlanmasına yönelik sorulara verdikleri cevaplara uygulanan bağımsız t-testi puan ortalamaları incelendiğinde aralarından anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır (p>0.05). Bu veriler doğrultusunda

cinsiyetin, hastaya özel bir bakım hizmetinin sağlanmasında bilgisayar kullanımının anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 7. *Bilgisayar Sahiplik Durumu Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Hizmetlerinde, Kişiyeye Özel Bir Bakım Hizmetinin Sağlanması*

Bilgisayar Durumu	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Evet	111	3.28	0.71	174	2.701	0.008
Hayır	65	2.97	0.08			

Tablo 7 incelendiğinde bilgisayar sahiplik durumunun kişiyeye özel bir bakım hizmetinin sağlanmasında bilgisayar kullanımına yönelik sorulan sorulara verdikleri cevapların puanları arasından anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Cevaplara uygulanan bağımsız t-testi puan ortalamaları incelendiğinde bilgisayar sahibi olan katılımcılar lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Bu değerler doğrultusunda bakıldığında bilgisayar sahibi olan kullanıcıların bilgisayar kullanımının hastaya özel bir bakım hizmetinin sağlanması hizmetinde daha olumlu oldukları görülmüştür.

Tablo 8. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Kişiyeye Özel Bir Bakım Hizmetinin Sağlanması Betimsel İstatistikleri*

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS
1. Sınıf	61	3.20	0.77
2. Sınıf	40	2.98	0.62
3. Sınıf	38	3.34	0.89
4. Sınıf	37	3.14	0.71

Tablo 9. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Kişiyeye Özel Bir Bakım Hizmetinin Sağlanması ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2.601	3	0.867	1.535	0.207
Gruplariçi	97.152	172	0.565		
Total	99.753				

Tablo 8’de, katılımcıların bilgisayar kullanımının kişiye özel bir bakım hizmetinin sağlanması hususunda aldıkları puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Bu analiz sonucuna göre, katılımcılardan alınan puanların sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı saptanmıştır [$F(3,172)=1,535$, $p>.05$].

Hasta Mahremiyetinin Sağlanması

Hemşire adaylarının, hasta mahremiyetinin sağlanmasında hususunda bilgisayar kullanımının yönelik olarak:

- Cinsiyet,
- Sınıf düzeyi,
- Bilgisayar sahiplik durumuna göre anlamlı bir farklılık durumu göstermesi?

Hemşire adaylarına hemşirelik faaliyetleri esnasından bilgisayar kullanımının hastalarda mahremiyetinin sağlanmasına yönelik sorulara verdikleri cevaplar cinsiyet, sınıf düzeyi ve bilgisayar sahiplik durumuna göre araştırıldı. Araştırma sorularına verilen cevapların incelenmesinde cinsiyet ve bilgisayar sahiplik durumuna göre analizlerde bağımsız t-testi kullanıldı. Katılımcıların sınıf düzeyine göre ise verdikleri cevapların analizinde gruplar arası ANOVA testi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Tablo 10. *Cinsiyete Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Hizmetlerinde Hasta Mahremiyetinin Sağlanması*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kadın	111	1.92	1.11	174	4.004	0.00
Erkek	65	2.63	1.18			

Hemşire adaylarının, hemşirelik hizmetlerinde hasta mahremiyetinin sağlanması hususunda bilgisayar kullanımının cinsiyet bağlamında verdikleri cevaplar için Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların verdikleri cevapların puan düzeyi erkekler lehine daha yüksek görülmüştür. Sorulara verilen cevaplar bağımsız t-testi analizi sonucunda cinsiyetin, bilgisayar kullanımının hasta mahremiyetinin sağlanması hususun kadınlar lehine anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür ($p<0.05$).

Tablo 11. *Bilgisayar Sahiplik Durumu Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Hizmetlerinde Hasta Mahremiyetinin Sağlanması*

Bilgisayar Durumu	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p
Evet	111	2.25	1.20	174	1.030	0.305
Hayır	65	2.06	1.16			

Tablo 11 incelendiğinde bilgisayar sahiplik durumunun hemşire adaylarında bilgisayar kullanımının hasta mahremiyetinin sağlanması hususundan verdikleri cevapların puanları arasından anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p < 0.05$).

Tablo 12. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Hizmetlerinde Hasta Mahremiyetinin Sağlanması Betimsel İstatistikleri*

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS
1 Sınıf	61	2.13	1.16
2 Sınıf	40	1.95	1.06
3 Sınıf	38	2.24	1.34
4 Sınıf	37	2.46	1.17

Tablo 13. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Hizmetlerinde Hasta Mahremiyetinin Sağlanması ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	5.273	3	1.758	1.255	0.292
Gruplarıçi	240.908	172	1.401		
Total	246.182				

Tablo 12’de, katılımcıların bilgisayar kullanımının hemşirelik hizmetlerinde hasta mahremiyetinin sağlanması hususunda aldıkları puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Bu analiz sonucuna

göre, katılımcılardan alınan puanların sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı saptanmıştır [F(3,172)=1,331, p>.05].

Hasta Verilerinin Araştırılmasında Avantaj Sağlaması

Hemşire adaylarının, hasta verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması hususunda bilgisayar kullanımının yönelik olarak:

- Cinsiyet,
- Sınıf düzeyi,
- Bilgisayar sahiplik durumuna göre anlamlı bir farklılık durumu göstermesi?

Hemşire adaylarına hemşirelik faaliyetleri esnasından bilgisayar kullanımının hasta verilerinin araştırılmasında avantaj sağlamasına yönelik sorulan sorulara verdikleri cevaplar cinsiyet, sınıf düzeyi ve bilgisayar sahiplik durumuna göre araştırıldı. Araştırma sorularına verilen cevapların incelenmesinde cinsiyet ve bilgisayar sahiplik durumuna göre analizlerde bağımsız t-testi kullanıldı. Katılımcıların sınıf düzeyine göre ise verdikleri cevapların analizinde gruplar arası ANOVA testi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Tablo 14. *Cinsiyete Göre, Bilgisayar Kullanımının Hasta Verilerinin Araştırılmasında Avantaj Sağlaması*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kadın	111	3.35	0.68	174	0.239	0.812
Erkek	65	3.50	0.72			

Tablo 14 incelendiğinde bilgisayar kullanımının hasta verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması hususundan cinsiyet bağlamında bakıldığında aralarından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Hemşire adaylarının verdikleri cevaplara uygulanan bağımsız t-testi sonucunda puan düzeyinin aynı seviyede olduğu var aralarından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05). Bu değerler açısından bakıldığında hemşire adaylarının bilgisayar kullanımını hemşirelik verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması hususunda cinsiyet düzeyinde benzer görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablo 15. *Bilgisayar Sahiplik Durumu Göre, Bilgisayar Kullanımının Hasta Verilerinin Araştırılmasında Avantaj Sağlaması*

Bilgisayar Durumu	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Evet	111	3.55	0.68	174	1.018	0.310
Hayır	65	3.44	0.72			

Tablo 15 incelendiğinde bilgisayar sahiplik durumuna bağlı olarak bilgisayar kullanımının hasta verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması bağlamında benzer görüş bildirdikleri görülmüştür. Katılımcıların verdikleri cevaplara uygulanan bağımsız t-testi analizleri sonucunda bilgisayar sahiplik durumu bağlamında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Elde edilen bu bulgular ışığında bilgisayar sahibi olan ve olmayan katılımcıların bilgisayar kullanımının hemşirelik verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması hususunda aynı görüşte oldukları görülmüştür.

Tablo 16. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Verilerinin Araştırılmasında Avantaj Sağlaması Betimsel İstatistikleri*

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS
1. Sınıf	61	3.54	0.67
2. Sınıf	40	3.37	0.69
3. Sınıf	38	3.43	0.77
4. Sınıf	37	3.70	0.62

Tablo 17. *Sınıf Düzeyine Göre, Bilgisayar Kullanımının Hemşirelik Verilerinin Araştırılmasında Avantaj Sağlaması ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2.377	3	0.792	1.674	0.174
Gruplariçi	81.416	172	0.473		
Total	83.794				

Tablo 16'de, katılımcıların bilgisayar kullanımının hemşirelik verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması hususunda aldıkları puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Bu analiz sonucuna

göre, katılımcılardan alınan puanların sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı saptanmıştır [F(3,172)=1,674, p>.05].

SONUÇ

Sağlık hizmetlerinin en temel bileşenlerinden biri olan hemşirelik hizmetleri gelişen bilgi iletişim teknolojilerine paralel olarak gelişmektedir. Teknolojinin gelişiminin yanı sıra uygulayıcıların hazır bulunurlukları da gelişen teknoloji kadar gelişim göstermesi önem arz etmektedir. Çalışma bu amaç doğrultusunda hemşire adayların hemşirelik faaliyetlerinde bilgisayar kullanımı farkındalıkları ortaya koymaktadır.

Katılımcıların demografik verileri incelendiğinde hemşire adaylarının %63 düzeyinde kadın olduğu, bilgisayar sahiplik oranının ise yaygınlaşan teknolojiye paralel olarak %63 düzeyinde olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %80 düzeyinde iyi bir bilgisayar kullanıcı oldukları ve %80 oranında katılımcının 2 yıldan daha fazla bir bilgisayar kullanım tecrübesine sahip oldukları belirtmişlerdir. %33 seviyesindeki katılımcıların günlük olarak bilgisayar kullanmıyorum dedikleri ancak günlük internet kullanım oranları incelendiğinde %90 seviyesinde bulunmuştur. Bu aradaki farkın özellikle akıllı telefon kullanım oranlarının %90 seviyesine ulaşması ile kullanıcıların internet erişimleri günümüzde mobil telefonlar ile sağlanmasından kaynaklanmaktadır (Talan ve Korkmaz, 2016). Bu verilerde katılımcıların teknolojik gelişleri hayatlarında takip ettikleri göstermektedir.

“Hemşirelik verilerini işlemede zaman kazandırması” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar cinsiyet ve sınıf düzeyinde anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür. Bilgisayar sahiplik durumuna göre incelendiğinde bilgisayar sahibi olanlar lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bu da bilgisayar sahibi olan katılımcıların hemşirelik hizmetlerinde verilerin işlenmesinde zaman kazandırmasına yönelik daha olumlu tutum gösterdikleri saptanmıştır. Sınıf düzeyi arttıkça katılımcıların hemşirelik verilerinin işlenmesinde bilgisayar kullanımına daha olumlu baktıkları görülmektedir. Benzer şekilde genel düzeyde bakıldığında $\bar{X}$ =3,776 oranı ile yüksek oranda olumlu gördükleri görülmüştür. Benzer çalışmalar incelendiğinde bilgisayarın hemşirelik verilerini işlemede zaman kazandırdığına yönelik katılımcıların olumlu tutum gösterdikleri görülmektedir (Turhan ve Köse, 2010; Zaim ve ark., 2006 Erdemir ve ark., 2006; Başar ve ark., 2008; Çalık ve ark., 2007).

“Kişiyeye özel bir bakım hizmetinin sağlanması” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, katılımcıların cinsiyet ve sınıf düzeyi bağlamında

anlamli bir fark bulunmadığı ancak olumlu tutum gösterdikleri görülmüştür. Bilgisayar sahiplik düzeyinde bakıldığında ise bilgisayar sahibi olanlar lehine anlamli bir fark bulunmuştur. Literatür çalışmaları incelendiğinde Turhan ve Köse (2010) yaptıkları çalışmada %60 düzeyinde olumlu tutum gösterdikleri görülmüştür. Elde edilen bulguların literatür çalışmaları ile paralellik gösterdiği katılımcıların aynı düzeyde görüş belirttikleri görülmüştür (Başar ve ark.,2008; Softa ve ark.,2014).

“Hasta mahremiyetinin sağlanması” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde katılımcıların cinsiyet durumuna göre kadınlar lehine anlamli bir fark ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bilgisayar sahiplik ve sınıf düzeyine göre verdikleri cevapların analiz sonuçları incelendiğinde anlamli bir fark ortaya çıkmamıştır. Katılımcıların genel anlamda bilgisayar kullanımının hasta mahremiyeti için bir sorun teşkil etmediği görüşüne sahip oldukları ortaya çıkmıştır. İlgili literatür incelendiğinde Turhan ve Köse (2010) yaptıkları çalışmada katılımcılar kararsız bir durum sergilerken, Koç yaptığı çalışmada katılımcılar bilgisayar kullanımının hasta mahremiyetini ihlal edeceğini belirtmişlerdir. Arslantaş ve ark. (2015) yaptığı çalışmada ise bilgisayar kullanımı konusundaki bilgi yetersizliğinin hasta mahremiyeti açısından sorun teşkil edebileceğini belirtmişlerdir (Arslantaş ve ark., 2015). Zayim ve ark. (2006) tarafından yapılan çalışmada katılımcılar bilgisayar kullanımının hasta mahremiyeti için sorun teşkil etmeyeceğini belirtmişlerdir (Koç, 2006; Turhan ve Köse 2010; Zayim ve ark., 2006). Çalışmalar incelendiğinde hemşire adayları bilgisayar kullanımının hasta mahremiyetini etkilemeyeceğini belirtirken, çalışan hemşirelerin ise çalışma yıllarına bakıldığında son yıllarda olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

“Hasta verilerinin araştırılmasında avantaj sağlaması” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların cinsiyet, bilgisayar sahiplik durumu ve sınıf düzeyleri açısından bakıldığında katılımcıların hasta verilerinin araştırılmasından bilgisayar kullanımına olumlu baktıkları ve aralarında anlamli bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların katılım düzeyi incelendiğinde ise katılımcılar bilgisayar kullanımının hemşirelik verilerinin araştırılmasında avantaj sağladığını belirtmişlerdir. Benzer çalışmalar incelendiğinde katılımcıların bilgisayarın verilerin araştırılmasında avantaj sağladığını hususuna hem fikir oldukları görülmüştür (Turhan ve Köse, 2010; Softa ve ark., 2014).

Araştırma sonuçları doğrultusunda, hemşirelerde bilişim farkındalığı artırılarak hemşirelik faaliyetlerinde bilişim teknolojilerinin kullanımı artırılması önerilir. Bu da hemşirelik faaliyetlerinin daha hızlı, sağlıklı ve analiz edilebilir geri bildirimler oluşturmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adams, G. A.** (1986). Computer technology: its impact on nursing practice. *Nursing Administration Quarterly*, 10(2), 21-33.
- Akcan, A., Keser, G. S., & Saka, O.** (2007). ‘Hemşirelik Dersi Alan Öğrencilerin Hemşirelik Bilişimine İlişkin Görüşleri, Dördüncü Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi, Antalya, 78-82.
- American Nurses Association (ANA)** (2010). *American Nurses Association: Scope and standards of practice*. 2.basım, Silver Spring, Washington.
- Arslantaş, H., Adana, F., Yüksel, R., Şahbaz, M., Şenocak, S. Ü., & Yeşilfidan, D.** (2015). The Views Of A Group Of Nursing Students On Nursing Informatics And Computer Use. 1st Annual International Conference on Nursing 4-7 May 2015, Athens, Greece
- Başar, A., Delice, S. T., İlhan, M. N., Ergün, M. A., & Soncul, H.** (2008). Hemşirelik Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanımı-Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Örneği, *International Journal of InformaticsTechnologies*, 1(1).
- Büyükyılmaz, F., & Kaya, H.** (2016). Elektronik Hemşirelik Kayıtlarının Yapılandırılması: Sistematik Literatür İncelemesi, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 24(2), 106-117.
- Çalık, E., Yeter, K., & Değirmen, N.** (2007). Cerrahi Kliniklerindeki Hasta Datalarının Oluşturulmasında Ekip Üyelerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Multidisipliner Tutumlarının İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Akademik Bilişim*.
- Erdemir, F., Hanoğlu, Z., & Akman, A.** (2006). Hemşirelerin Bilgisayar ve İnternet Kullanma Durumu ve Hemşirelikte Bilgisayar Kullanımının Değerine İlişkin Görüşleri. *Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi/Sözel Bildiriler*, 17-20.
- Graves, J. R., & Corcoran, S.** (1989). The study of nursing informatics. *Image: the journal of nursing scholarship*, 21(4), 227-231.
- Karasar, N.** (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Koç, Z.** (2006). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimi ve uygulamalarında bilgisayar kullanımı konusundaki görüşlerinin

belirlenmesi, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10(2), 29-40.

Kısa, B., & Kaya, H. (2006). Hemşire öğretim elemanlarının teknolojiye ilişkin tutumları, *The Turkish Journal of Educational Technology-TOJET*, 5(2).

Lee, E. J., Lee, M., & Moorhead, S. (2009). Developing an electronic nursing record system for clinical care and nursing effectiveness research in a Korean home healthcare setting. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 27(4), 234-244.

Mutluay, E., & Özdemir, L. (2014). Sağlık Bilişim Sistemleri Kapsamında Hemşirelik Bilişiminin Kullanımı. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(3), 180-186.

Ömürbek, N., & Altın, F. G. (2009). Sağlık bilişim sistemlerinin uygulanmasına ilişkin bir araştırma: İzmir örneği. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 211-32.

Secginli, S., Erdogan, S., & Monsen, K. A. (2014). Attitudes of health professionals towards electronic health records in primary health care settings: a questionnaire survey. *Informatics for Health and Social Care*, 39(1), 15-32.

Softa, H. K., Akduran, F., & Akyazı, E. (2014). Hemşirelerin Bilgisayar Kullanımlarına Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane University Journal Of Health Sciences*, 845.

Talan T., Korkmaz A., (2016), “Üniversite Öğrencilerinin Mobil Telefon Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği” *International Contemporary Education Research Congress*, Muğla Sıtkı Koçman University, September 29 – October 2, 2016

Turhan, K., & Köse, A. (2010). Hemşirelerin Hemşirelik Bilişimi Hakkındaki Düşüncelerinin Değerlendirilmesi: Trabzon İline Ait Bir Çalışma. *Ulusal Tıp Bilişimi Kongre Bildirisi*, 123-128.

Romano, C. A. (1986). Development, implementation, and utilization of a computerized information system for nursing. *Nursing administration quarterly*, 10(2), 1-9.

Zayim, N., Akcan, A., & Metreş, Ö. (2006). Öğrenci ve Eğitimcilerin Hemşirelik Bilişimine İlişkin Tutum ve Yeterlikleri, *Ulusal Tıp Bilişimi Kongre Kitabı*, (16-19 Kasım).